

Kovács István

GYÁSZOLÓ CSALÁD! VÉGTISZTESSÉGET TÉVŐ GYÜLEKEZET! KEDVES BARÁTOK! CSABA!

Hiszen Hozzád is szólunk most, Te tudod, hogy szavaid hozzád is átvibrálnak a lét ama túlsó partjára is. Itt állunk megrendülten, megdöbben, és szinte szótlanságba gubóznánk lesütve tar fejünket, hogy átmosson a fájdalom, de szólni kell, nekem legalább is szólni kell most, Csaba. Miként szólnia kell a hitnek mindig, amikor elnémul a szó, amikor szóra képtelen az értelem. Szólnia kell a hitnek, miként szólt ama valamikori ködbe vesző névtelen pap elődöm, amikor szólt a maga rendjén és idejében, és szóra bírta és írásra édes anyanyelvünket, mondván: „látjátok feleim, mik vagyunk, isa por és hamu vagyunk”.

Szólok magam is, Csaba, és vívódom a szavakkal, napok óta csak Te jársz a gondolataimban. Tegnap volt osztálytársaddal, Csabával hallgattuk a Piramistól, hogy: „őszintén akarok élni”. S a Te arcod lebegett a szemeim előtt. A Te őszinte arcod, a Te őszinte életed. A Te kötelességed. Sajog és fáj, hogy elmentél és viaskodunk önmagunkkal és Veled is. A Jóistennel is pörlekedünk, mert igen korán mentél el, Csaba. S ahogy Te mondod, jól kiszámítottan, hogy ilyenkor már rég bevégezte munkáját Jézus is, József Attila is, Petőfi is, és mit számít az örökkévalóság végtelenéhez képest pár évtized, hogy Te hamarabb, mi később, ő korábban, mit számít. Mészöly Miklós szavai jutnak eszembe, aki arról beszélt, hogy Budapesten nagyon nehéz elképzelni az elmúlást, ott egy kávézóban, a pesti szellemi pezsgésben, a világmegváltás erőfeszítésében nehéz elképzelni, hogy egyszer kimaradunk ebből a pezsgésből. De aztán a Balaton-parti egyszerű ház udvarán, ahol a fügefalevél ráhull a fűszalpra, a többiek meg a földre szép, halk nessel, ott minden egyszerre olyan tisztává és egyszerűvé válik. Annyira érthetővé és annyira teljessé, szelíddé, békésé. Újra elfogadhatóvá, hogy igen, ilyenek vagyunk, falevelek. Földre lehulló, halk nessel lehulló halk falevelek. Visszasimulva Isten örökkévaló szeretetébe, visszasimulva a teljesség örök körforgásába, csak az a kérdés, hogy amíg ott az ágon voltunk, teleszívtuk-e magunkat napfénnel. Laboratóriumunkkal, klorofilunkkal, élet-erőnkkel hozzájárultunk-e, hogy nektár, gyümölcs szülessen?

Falevelek vagyunk. Földre visszatérő falevelek. Isten öleléséből kiesni nem tudó falevelek. És erre a békére hívom magunkat, hiszen Csaba, Te már ebben a békében vagy. Erre a békére hívom magunkat, tépelődőket, kapálódzókat, a valóság ellen lázadókat, hívom magunkat elfogadni Isten szeretetét most is, és hálát mondani tudni most is Érted, életedért, termést hozó lélek szerinti életedért. Mintha Téged jellemeztelek volna, ahogy idézek a Galatabeliekhez írott levélből, és nem tudsz tiltakozni, leinteni, vagy nem tudsz kirohanni, mint tetted máskor, ha dicsértek. Tulajdonképpen nem is én mondom, Pál apostol mondja ezeket a szavakat: szelídség, jóság, hűség, alázat. Azok a lelki kincsek, amelyekre ráhangoltad életedet. Azok a lelki kincsek, amelyek szerint vetés volt a Te életed. Óh, nem az aratás reményében, hanem a termés, az értelmes élet gyönyörúségéért, Csaba. Lélek szerint éltél, önzetlenül, és adtad, ajándékoztad minden perced, minden pillanatban önmagadat. Itt vagyunk hát mi ezen a parton, Te újból áttelepültél csak azért, hogy teljesebben itt legyél a végső anyaországban. De tudod, hogy ott is teszel a státuszunkért, ott is közbenjársz, ott is a szülőföld gyönyörű pontjára tekintesz le ebből a végtelen kék égből, ahonnan még az égben is, még az égről is kell az a biztos pont gazdagítani ezt a világot, mosolyra igazítani ennek a világnak az arcát, ahogy Szilágyi Domokos fogalmazott? Ott vagy ama másik parton, mi itt ezen a parton, és segíts, segítsen a hitünk, hogy érezzük, Isten szétszakíthatatlan ölelésében vagyunk együtt, Te ott és mi itt. Ők is, a még meg nem születettek, akik odaát a még el nem jött időből integetnek felénk, és felelősségre tanítanak, hogy átadjuk nekik ezt a tőlük kölcsönvett életet minél teljesebben, minél szebben, minél igazabban. Itt vagyunk ebben az egységben kedves Csaba, és ezért beszélek Veled a múlt gyökereinek tápláló egységében. A jelen tiszavirág pillanatában. Kimondtam ezt és ugye, már nincs is. A jövőért, a múltért és a jelenért, a gyönyörű egységért, amit csak a Jóisten ért, az örökkévalóságot, de látod, Csaba, ablakot nyitott nekünk, hogy beeléssünk a múltba, a jelenben éljünk és álmodjunk a jövőbe és tegyünk a jövőért. A csoda részesei vagyunk, ennek az egység csodájának a részesei.

Lapozom életkönyvedet. 1959 az én születésem dátuma is. Kortársak voltunk ebben a városban. Te a Székely Kollégium ódon folyosóin, tantermében szívtad magadba életre szólóan mindazt, ami érték. E nép lelkében, kultúrájában mindazt, amiért érdemes volt egy életen át lázban élni, lelkesedni, álmodni és kőkemény kitartással, okos módszerességgel tenni itt a Székely Mikó Kollégiumban. Óh, de nem csak ott, Nagybaconban, a falu poros utcáin, a rendtartó székely falu beidegződései által, szeretet által, Árkoson, a Malomgát utcában, itt Szentgyörgyön a játszótéren, mindenütt, ahol átítatódtál e táj szeretetével, szerelmével, gyógyíthatatlanul, életre szólóan. És ahol tényleg tudtad, hogy miközben a lelked kitágul, és magába öleli az egyetemességet, ott a talpad alatti pont, a Malomgát utcai vagy az erdélyi vagy az ősszmagyar nemzet által belakott földrajzi pont az a hely, ahonnan mozdíthatod ezt a behemót, lagymatag, mozdulásra, jobbulásra képtelen világot.

Különös képességekkel áldott meg Téged a Jóisten. Nem az értelmi képességekre gondolok, hanem a teljességre. Szíved, lelked harmóniájára és egységére, tartásodra, gerincedre, arra a lélekre, amiről Pál apostol beszél. Arra a lélekre, amire ráhangoltad egész életed, mert tudtad, hogy bolond az, aki nem az örökkévalóságra hangolja életét, aki a tiszavirág pillanatába temetkezik. Tudtad ezt. Aztán ez a különös lélek adott Téged a szellem, a lélek világosságának látni, érteni, alkotni, versben, gondolatban, filozófiában. Mondják osztálytársaid, hogy amikor ők még gyerek kalandregényeket alig olvastak, Te már a filozófia magaslatait jártad, és vívódtál, rágódtál, szinte koravénon tépelődtél nagy dolgok felett és vitakoztál. Meggyőzni akartál mindenkit százszor és ezerszer is, legyőzhetetlenül, hogy a szép, a jó, igaz az egyedüli, amiért élni érdemes ezen a földön.

Kemény tapasztalataid voltak abban a rendszerben, amelyben születél, ahol le voltak sötétítve az ablakok. Ahol csak a belső szabadság adatott meg. Ahol katonaként a homokba kellett írni ott a tengerparton, ahová elvittek Téged munkaszolgálatra: Szabadság, Freiheit. Ki kellett írni, hogy magánterület a Te közvetlen világod. S ebbe a magánterületbe bakancsosok, otrombák, az erőszak karmai berontottak. A Securitate megtalálta nagy bűnöd bizonyítékait, egy Bibliát, Orbán Balázsról készített kézírataidat. Mekkora nagy bűn tehát. S értjük, értettük akkor is, és értem ma is, hogy miért érezted, hogy szűk ez a tér, menni kell, kilépni, nem elmenekülni, nem kihátrálni ebből a világból, de elmenekülni azért, hogy tehess, hogy hazajöhess, pontosan azért a szabadságért, amit nem csak futóhomokra kell írni, hanem a lélekbe kell írni, az emberi lelkekbe legyőzhetetlenül, kitéphetetlenül. És ezért indultál útra, Csaba nemcsak földrajzilag, hanem szellemileg is bejártad a szellem más tájait, vidékeit, ismertél meg más nyelveket, kultúrákat, szívtad magadba az egyetemesiséget, hogy ezt a pontot még mélyebben, még tisztábban szerethesd. Hogy még tisztábban, még őszintébben hazajöhess, hogy még biztosabban érezd azt a pontot a talpad alatt, ahonnan igen is mozdítani akarod ezt a világot a jobb irányába. Igazi barátod és társad volt ebben a pillanatban Frank Klára, aki barátságát adta és egy formaházassággal átsegített Téged az anyaországba. Biztos vagyok, hogy mély vívódásaid voltak azokban a pillanatokban, amikor döntöttél. És abban is biztos vagyok, hogy akkor mintegy büntudattal és lelkiismeret-furdalással tettél életre szóló ígéretet önmagadnak, hogy ez az elmenés, a hazatérés, a hazatérés kiteljesedésének kiteljesedése. És valóban ez határozta meg ottani anyaországi életedet. Kezdetben a Széchenyi Könyvtárnál, tudományos szakmunkatársként, majd a Teleki Alapítványnál. De már mindjárt áttelepülésed után, 86-ot írunk ekkor, 88–89-ben a nemzet iránti szereteted, féltésed, törődésed, a nemzeti eszme ébredése, a tenni akarása egy súlyos álomból ébredés után, a rendszerváltás után vezetett el Téged Magyarország jobboldali politikai gondolkodóihoz, politikusaihoz. Az alakuló, jegecesedő, arcélét kereső Fideszhez és itt, ebben a szellemi munkaközösségben, hiszen Te a Fideszt mindig ennek tekintetted, ebben a munkaközösségben alkottad meg életed nagy művét, a lé-

lek szerinti élet, az erkölcs és politikum összhangjának életművét. A szeretet politikumának életművét, ezt a különleges csodát, amire olyan kevesen képesek. Lehetett-e alkalmasabb ember ott, akkor, amikor a Fidesz lehetőséget kapott megélni, valóságba ültetni az álmokat és tenni a nemzetért? Lehetett-e alkalmasabb munkatárs, mint éppen Te, aki az álmok, eszmék lángolása mellett rendelkezél azzal a különös képességgel, hogy módszeresen, pontossággal az álmokat valóra váltsd, hogy az álmok valósággá, cselekvéssé, az akarat tényleges aktussá változzanak? Ebben az időben, és hadd vegyük dátumszerűen, Te tudod, de nekünk jól esik ezt átismételni. 98-tól főosztályvezető-helyettesként a Külügyminisztériumban, 2000–2002 között a Külügyminisztérium külügyi államtitkár-helyettese voltál. És ebben a szürke eminenciás háttér munkában munkatársaiddal együtt természetesen meghatározója voltál a magyar nemzetpolitikának. 2002-től a magyar Országgyűlés külügyi bizottságának főtanácsadójaként ott voltál minden döntésben, minden mozzanatban, amely tenni akart a nemzet egységéért, a határon túliakért, az össznemzetben gondolkodásért, egy új nemzetstratégiaért.

És lehetett-e alkalmasabb például egy magyarországi kisebbségi törvény kidolgozására, mint éppen Te, aki megélted a kisebbségi lét örömeit, hogy László Dezső szavait idézzem: „Megélted ennek bugyrait”. Tudtad, milyen érzékeny, mi fáj, hogyan kell gyógyítani a kisebbségi létből adódó megannyi fájdalmat. És ott voltál a státusz törvény atyjaként, egyik megálmodójaként és létrehozójaként. Értünk tettél, a MÁÉRT-et, a Magyar Állandó Értekezletet létrehozni, állandó jellegűvé tenni, törleszteni, szolgálni, végtelen szeretettel, türelemmel, kiállással, konok újrakezdéssel a háttérből, mint a próféták, mint egy apa, aki a játékszabályt elmondja, és aztán engedi, hogy játszanak.

Ő nem akar előtérben lenni, de mindig szól, mindig segít, mindig integrál, hogy divatos szóval éljek, összehoz. A részére töredező világot állandóan illesztgette, az egységet kereste, az össznemzet egységét is a státusz törvénnyel, amit ma egyesek kevések neveztek, de hát az álmok fokáról, meg nem létükkor nehéz ítélkezni utólag. Hiszen ez egy nagyon fontos mozzanat volt a nemzetegyesítésre. Abban a nemzetstratégiában, amely hisszük, hogy hosszú távon meg fogja határozni a magyar gondolkodást még akkor is, ha időnként hatalmas varga-betűt ír le ez. Még akkor is, hogyha időnként az aktuális hatalom eltávolodik ettől és intézményeket is meg szeretne szüntetni. Lássuk csak a MÁÉRT vezeklését az újabb időkben.

Csaba, Te türelmes vagy. Türelmes voltál. Most még több idő van a kivárára. És tudod, hogy az álmok valóra válása éppen ettől függ. Türelmes vagy az idővel és türelmes vagy a mássággal is. Sokszor elgondoltam, hogy a Te hazaszereteted azért annyira megingathatatlan, azért annyira szilárd, mert a másik szeretetén alapszik. Te úgy tudod szeretni nemzetedet, hogy közben szereted a másikat. És olyan szent hittel hiszed, hogy a Te nemzeti érzésed nem valami Malomgát utcából kilátni képzetlenségéből adódik, hanem éppenséggel az egyetemességéből. Éppen abból az egyete-

mes felismerésből, mint ahogy az ecetmuslincának létjogosultsága van itt lenni, élni, és hozzáad valamit a létezéshez, Isten gyönyörű világához, úgy létjogosultsága van nemzetednek, nemzeteden belül székelységnek, minden identitásnak. És igen – nem könnyű erdélyiként –, de tudtad szeretni román társaidat is.

Összegezzük életedet, és tudom, hogy közben többször elfordulnál, tudom, hogy csak kényszerűségből hallgatod végig ezeket, de érted, ugye, hogy nem papi malszt ez csupán. Nem, halottról keveset vagy jót, ugye, érzed, hogy ezek csak esendő szavak, amelyek képtelenek elmondani a Te alázatos nagyságodat, egyszerű bonyolultságodat. A szeretet jellemezte életedet, mert a lélek szerinti életben a szeretet munkál és ez a szeretet kötött össze családdoddal, édesanyáddal, az a gondoskodás, amellyel hazagondoltál, hazajöttél minden ünnepkor, minden héten utána érdeklőd-tél, hogy jó legyen minden. Ez a szeretet, ez a gyöngédség sugárzik arcodról, erről a fényképről, amelyről nézel ránk. Ez a szeretet töltötte ki barátságod.

Mindig azt éreztem, amikor szóba álltál valakivel, hogy nagyon fontos az az ember. Azért néztél kőkeményen a szemébe, nem megijesztés, nem megfélemlítés szándékával néztek szürke szemeid, hanem azért, mert nagyon fontos volt, mert a lelkébe nézett a lélek annak a másik embernek. Itt állunk, tudomásul vesszük, és egy kicsit megbékélten vesszük tudomásul. Azért, mert bár csak 49 év, mégis életmű-vedben ott van a teljesség. Nem a lezárttság, hanem a teljesség, az egész. Mert minden pillanatban az egésszel ölelkeztél. Mert minden pillanatban a teljességhez mér-ted magad, Csaba. És tudod, ezt papként mondom Neked, Isten megadja mindnyájunknak kegyelméből az örök életet, de azért az is fontos, hogy mi mit adunk hozzá ehhez a kegyelemhez. Hogy a lélek szerinti életünk mit termel. Isten teremti.

Persze azt mondjuk, mi minden jöhetett volna még, és torzónak érezzük a munkádat, de Te azzal vigasztalsz, hogy 80 évesen is lett volna még 1-2-3 terv, 10, ami felé nyúlt volna a kezed, ami úgy is torzó maradt volna. De onnan, ahol vagy, ott a végső anyaországból segítesz tovább, velünk vagy tovább, ihletsz, lelkesedéseinkben, álmainkban szemünkbe nézel kőkemény elbukásainkban, osonásainkban, ha netán ki-hátrálnánk, menekülnénk, velünk vagy, Csaba.

Hazajöttél, nagyon készültél haza tanítani, itthon élni, felszívni magad az itthoni levegővel, ezzel a tájjal, amely ott vibrált retinád fényképpapírján, életre szólóan beleégetve gyerekkorod óta. Így jöttél haza most, csukott szemmel. De látó étellel. Így fogadunk haza, Csaba. És várnak ők is, tudod, akik eljövendők, akikért érdemes volt szeretni ezt a nemzetet, ezt a szülőföldet, ezt a népet. Várnak ők is Téged és ve-lünk vannak ők is, akik elmentek. Dédnagyanyád írta Nagybaconi Jónás nagyapád-nak egyik levélben, amikor megsebesült az első világháborúban és Budapesten a kórházban volt: „ne búsulj Jónás, mert legalább tettél a nemzetedért”. Ne búsulj Csaba, ne bánkódj Csaba, tettél a nemzetedért. És tettél Isten ügyéért, mert hisszük, hogy lélek szerinti életeddel Isten ügyét teljesítetted ki. Nemzeti gondolkodásod, nemzetszereteted ezzel az isteni egyetemes akarattal van összhangban. Aki úgy vár-

ja el, hogy mi békében legyünk, hogy mi megőrizzük színünket, mint a virágot és ne egymás uniformisát erőltessük egymásra, hanem harmóniában legyünk együtt. Ezt a békét, ezt a harmóniát köszönjük Neked Csaba. Ezt, amiért ilyen szépen, ilyen tisztán, ilyen őszintén tudtál élni.

Isten áldjon meg hazatértedben, Isten áldjon meg pihenésedben, és Isten áldjon meg pihenni soha nem tudó öröklétedben, Fábián Ernő bácsival, Tóth Tamás osztálytársaddal, a hosszú nagy örökkévalóság délutánjain, vitákban, a világ mosolyra igazításában. Ámen

Imádkozzunk!

Örökkévaló Istenünk! Édesatyánk! Már nem is fáj, már nem is sírunk, mint ahogy gyermekkorunkban mondtuk, amikor megsimogatott szülők. Köszönjük az Ő életét, szeretetét, szolgálatát, lelkét. Köszönjük, hogy adtad Őt nekünk. Bocsáss meg, hogy keveselljük ezt a 49 évet. Bocsáss meg, hogy tovább tudnánk álmodni ezt az életet. De fogadj el így gyarlóként, esendőként. Istenünk, értjük, hogy ott van Ő a Te szeretetedben, ott van a lélek halhatatlansága által, amivel megajándékozol bennünket, a Te jobboldon, abban a nagy panteonban, ahol ott vannak ők, a szentek, akik imádkoznak értünk, akik álmodnak értünk, akiknek álmait visszük tovább, és továbbálmodjuk. Légy velünk, vigasztalj meg, adj erőt küzdelmeinkben, adj erőt, hogy méltók legyünk lelkünkhöz most és minden időben. Ámen!